

Írta: Magyar Gyöngyvér

„Keressétek meg azt a felnőttet, akiben a legjobban megbíztok...”

A „Chicoca fája” című, gyermekek elleni szexuális visszaélések megelőzésére indult program eddigi tapasztalatai

A gyermekek ellen elkövetett fizikai, lelki vagy szexuális bántalmazások gyakoriságáról – részben a nagyarányú látencia miatt, részben az erre vonatkozó felmérő vizsgálatok hiányában – nagyon keveset tudunk. Az így elszenvedett traumák, melyeknek feldolgozására nincs lehetősége a gyermeknek, később súlyos pszichés és szomatikus következményekkel járhatnak.

Magyarországon még nem épült ki a megfelelő prevenciós és segítségnyújtó hálózat a gyermekekkel szemben elkövetett fizikai, lelki vagy szexuális visszaélések ellen, számos területen elmaradunk a Nyugat-Európában természetesnek vett gondozási és terápiás háttértől. Gyenge lábakon áll az együttműködés a rendőrséggel, s hiányzik a gyermekvédelmi ismeretek tanítása az egészségügyi dolgozók, pedagógusok, bírók, rendőrségi alkalmazottak, valamint az orvosok képzéséből.

A Család, Gyermek, Ifjúság Egyesület által szervezett átfogó program elsősorban a gyermekek elleni szexuális visszaélések megelőzését célozza. Feltáró hatása miatt azonban nagy szerepet játszhat a szexuálisan bántalmazott gyermekek felismerésében is.

A mexikói „Chicoca fája” című bábfilm, melyre a program épül, megpróbál minél több, gyermekek ellen elkövetett szexuális visszaélés esetén előforduló, típusos elemet feldolgozni a dzsungelben játszódó állattörténetben. Meseszerű, vidám hangvétele, happy enddel végződő feloldása azonban megpróbálja ezt a tragikus témát a gyermekek számára emészthetővé, könnyebbé tenni. Ez a közel harminc perces bábfilm segít ráhangolni a gyermekeket az ezt követő beszélgetésre, rajzolásra, esetleges élmények megbeszélésére. Az így kiderülő súlyosabb traumák esetén természetesen további lépésekre kerülhet sor. A filmet levetítő szakemberek képzésük során megtanulják alkalmazni az ún. újraértékelő támogatás módszerét, amellyel – családját illetve gondozóit is bevonva – segíteni tudnak a gyermeknek az őt ért trauma feldolgozásában. Amennyiben a gyermek családját ezt nem igényli, a helyi családsegítő szolgálatot, a nevelési tanácsadót illetve a gyermekpszichiátriai ellátást is igénybe veheti – ezt a filmet vetítő szakember javasolni is fogja a családnak.

Munkatársaink feladata az, hogy az iskolákkal illetve intézetekkel való egyeztetést követően, az általános iskola 1-8. osztályosoknak osztályfőnöki óra, délutáni foglalkozás vagy egyéb megfelelő alkalom keretén belül a film levetítése, majd ezután a gyerekekkel való feloldó-levezető foglalkozás, súlyos traumák feltárása esetén a pedagógussal, nevelővel egyeztetve a megfelelő szakemberekhez közvetítsen. Feladatuk továbbá, ha erre igény mutatkozik, a traumát szenvedett gyermekkel, az osztállyal illetve csoporttal való további foglalkozás.

Nagy hangsúlyt szeretnénk fektetni arra, hogy minden megyében legyenek kiképzett szakemberek, akik a helyi viszonyokat ismerve hatékonyabban tudják végezni munkájukat

Ehhez az összetett feladathoz felkészült szakemberekre van szükség, akik a Család, Gyermek, Ifjúság Egyesület által kifejezetten e film felhasználására szervezett képzésben vesznek részt, s akik a film kizárólagos alkalmazására jogosító bizonyítványt kapnak. Munkájuk során a további szakmai támogatás és konzultációs lehetőség rendelkezésükre áll.

A folyamatos szupervízió és kapcsolattartás során összegyűjtött eredmények statisztikai összegzésére épül a következő ismertetés, mely átfogó képet ad az eltelt időszak munkájáról.

A januári, a májusi és a júniusi képzést követő szupervízió októberben volt; eredménye várakozáson felüli. Az eltelt 9 hónap alatt – az eddig feldolgozott adminisztrációs lapok alapján – 1200, 6-14 éves korú gyermek látta a filmet, és vett részt az azt követő foglalkozáson. Közülük 103 (57 fiú és 46 lány) számolt be szexuális visszaéléssel kapcsolatos személyes élményről és közel ugyanennyi (95) tudott ilyen esetről a környezetében.

Általános tapasztalatként szögezhetjük le, hogy a film lekötötte a gyermekek figyelmét, közben jól megfigyelhető pozitív illetve negatív reakciókat adtak. A vetítést követő beszélgetéseken nagyfokú nyitottságot mutattak (ami egyes esetekben az ott dolgozók pedagógusoknak is meglepetést jelentett), érdeklődőek voltak, rengeteg kérdést tettek fel.

Változó a kép arra vonatkozóan, hogy a gyerekek beszélgetnek-e ilyen témáról a szüleikkel vagy sem. Sok esetben emelték ki a filmbeli mama szerepét, főleg a kisebbeknél megnyugtató az édesanya védelme. Nagyon ritkán hozták szóba a gyerekek azt, hogy ilyen helyzetben az édesapjukhoz fordulnának. Rengeteg kérdés szólt a kapcsolatteremtésről, megbízhatóságról és a bizalomról.

Gyakori tapasztalat, hogy a gyerekek a szexuális visszaélésekről szóló információikat a médiából szerzik, és ezek félelmet keltenek bennük. Óriási a tévé- és rádióműsorok szerepe és természetesen felelőssége is, mert sok esetben ez az egyetlen forrás, amelyből a gyerekek (!) is értesülnek erről a témáról. Kérdések özönével árasztották el munkatársainkat, látszik, hogy az így szerzett információkat nem tudják kivel megbeszélni. A foglalkozások nagy részénél kiderült, hogy a gyerekeknek előzőleg szexuális felvilágosítást nem tartottak – ha igen, akkor csak a családban –, ilyen jellegű információikat részben a médiából részben a pornófilmekből szerzik.

A személyes élmények a leggyakrabban közlekedési eszközön, utcán elszenvedett molesztálások voltak. A gyerekek nagyon élelmesek, különböző önvédelmi és védekezési módokat ismernek. Egy 12 éves kislány mesélt személyes élményéről, egy férfi követte, de ő bemenekült egy boltba és ott segítséget kért. Ezután szólt a szüleinek. Egy másik foglalkozáson a beszélgetés során három gyermek számolt be olyan esetről, amikor ismerőseik közül próbáltak meg elcsábítani valakit, de minden esetben megghiúsult, s nem jutottak el az erőszakig. Egyik alkalommal már az autóba is betuszkolták a kiszemelt áldozatot, de ő integetett a szembejövő autónak, mire az megállt és segített.

Egy foglalkozás alkalmával 11-12 éves fiúk meséltek arról, hogy a sportpályán rendszeresen ajánlatokat kapnak egy felnőtt férfitől, s bár a fiúk a felnőtt alkoholos állapotával magyarázták a történeteket, közös összefogással, egymás megvárásával igyekeznek elkerülni a hasonló szituációt. Felnőttel nem beszéltek meg.

Olyan esetben is, mikor szülei felvilágosították a gyerekeket az idegen emberekkel való helyes viselkedésről, ismeretlen volt előttük annak a lehetősége, hogy rokon, barát vagy jó ismerős részéről is érheti őket szexuális zaklatás. Egy kisfiú a vetítés után négy szemközt számolt be személyes élményéről: 7 éves korában a nagymamája férje zaklatta, amikor éjszakánként azzal egy ágyban kellett aludnia. Édesanyja nem hitt neki. A kisfiú úgy látja, hogy a férfi most az öccsét környékezi, édesapja megígérte, hogy megvédi őket. Egy másik kisfiú szintén négy szemközt beszélt arról, hogy az édesapja a lánytestvérét zaklatta, az egész család átmeneti otthonba költözött, majd az édesapa megígérte, hogy többet nem csinál ilyet, s most újra együtt él a család.

A kérdések sok esetben alapvető szexuális ismeretekre irányultak, szükségessé téve munkatársainknak, hogy olyan felvilágosító tevékenységet is végezzenek, melyet eredetileg

nem célzott a program. Ez a tapasztalat jelentős következtetésekre készítet a program későbbi továbbfejlesztését illetően.

Mind a pedagógusok, nevelők mind, pedig a filmet megnéző szülők rendkívül hasznosnak és szükségesnek érezték, hogy a gyermekek már ebben a korban (6-14) rendelkezzenek a megfelelő, korukhoz mért ismeretekkel ahhoz, hogy ne eshessenek áldozatául az ilyen jellegű visszaéléseknek és erőszakos cselekményeknek (mint azt sajnos számos tragikus példa mutatja). Meggyőződésünk, hogy a film és az azt követő beszélgetés segít a gyermekeknek abban, hogy test- és öntudatosabbá váljanak és meg tudják magukat védeni az ilyen fajta visszaélésekkel szemben, felnőve pedig egészséges, döntőképes személyiségekké váljanak,